

*My Daily Life as a Pedagogue
Моето педагогическо ежедневие*

ПОРТФОЛИОТО – АЛТЕРНАТИВА ЗА УСПЕХ НА СТУДЕНТИТЕ ОТ ПЕДАГОГИЧЕСКИ КОЛЕЖ – ПЛЕВЕН

Петя Марчева

*Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“,
Педагогически колеж – Плевен*

Резюме. В статията се разглежда същността на портфолиото и възможността за използването му като средство за професионално развитие в конкурентоспособна среда, чрез което се усъвършенстват уменията на студентите професионални-бакалаври от Педагогическия колеж – Плевен.

Keywords: portfolio, students, Pleven College of Education, educational technology

В условията на бързо развиващото се информационно и мултикултурно общество преподаването на знания не е достатъчно, за да отговори на разностранните потребности на студента и социалната среда. Създаването на благоприятни условия за осъществяване на образование, неформално обучение, за професионално, социално и личностно реализиране на младежите допринася за подобряване на демографската ситуация, повишаване на качеството на живот, както и за постигане на една от основните цели на стратегия „Европа 2020“ за устойчив и интелигентен растеж (Национална стратегия за младежта 2012 – 2020).

Непрестанната грижа за младите хора и динамизирането на образователния процес превръщат Педагогическия колеж – Плевен, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, не само в академична институция, но и в институция, която подпомага и насочва развитието на компетентността и предприемчивостта на младите, насърчава ги към самореализация и активно включване в обществения живот.

Гъвкавостта на съвременното университетско образование и съобразяването му с индивидуалните характеристики на професионалните бакалаври изискват търсенето на по-атрактивни форми и ресурси, които да стимулират студентите и едновременно с това да осигурят ефективен и качествен образователен процес. Портфолиото се явява ефективно средство за успешното постигане на изложените цели.

За българското висше училище портфолиото е сравнително нов документ, който представя целия набор от работата на студента и всички аспекти на дейността

му като цялостна картина. У нас, в началото на XXI век, се появяват теоретични изследвания за същността, функциите и видовете портфолио. В научните проучвания на В. Гюрова (2008) се разкрива, че в световен мащаб портфолиото, като специфична технология, се използва във висшето образование в Канада още през 70-те години на XX век. В края на века то вече се прилага масово в университетското обучение в Австралия, САЩ и Великобритания. (Гюрова & Божилова, 2008). В периода от 1998 г. до 2000 г. Съветът на Европа създаде европейски образец на чуждоезиково портфолио. То е инструмент за изграждане на умения за самооценка и планиране на изучаването на чужди езици през целия живот и дава възможност за анализиране и по-добра организация на учебния процес (Европейска езикова рамка – нива и значения. Езиково портфолио).

Същност на портфолиото

От англ. „*Portfolio*“ – портфейл, официална папка (Учебно портфолио, 2011). Според G. Wiggins е „представителна колекция от продукти, създадени от някого“ (Barrett, 2001). Педагози от Пасифик Нортвест (Pacific Northwest), чрез Оценителската Асоциация Нортвест (1990), формулират следното определение: „Портфолиото представлява целенасочен набор от изпълнени от ученика задачи, представляващи положените от него усилия, постигнатия напредък и постижения в една или повече области. Събраните материали трябва да показват участието на ученика в избора на съдържанието и критериите за селекция; критериите за преценка на стойността на постигнатото и доказателства за направена самооценка и разсъждение върху свършената работа от страна на ученика“ (Barrett, 2001). През 1992 г. R. Stiggins основава Институт за оценка на обучението (АП), който подпомага учителите в класната стая да развиват умения, с които да събират точна информация за постиженията на учениците и да използват процеса на оценка и резултатите от нея ефективно за подобряване на постиженията им (Authours, Presenters&Consultants, Rick Stiggins). По мнение на R. Stiggins „*Portfolios*“, „портфолиата могат да разкажат много различни истории. В тяхната основна форма лежи колекция от артефакти“ (Stiggins et al., 2006: 346). Според някои руски учени портфолиото е комплект от документи, представляващ съвкупност от индивидуалните образователни постижения на студента. То може да бъде и папка, която съдържа материали, изготвени от обучаемия, които да бъдат основа за неговото оценяване (Методическите рекомендации по формирано портфолио студента). Портфолиото помага на студента да обменя лична информация – проекти, постижения, да ги представя пред потенциалните си работодатели, да потърси съвет от кариерен консултант. За учениците P. Shaw и S. Slick портфолиото е целенасочено събиране на материали, които са резултат от труда на обучаемите в продължение на определен период от време. Портфолиото показва усилията, напредъка и постиженията им във времето (Shaw & Slick, 2005). *Създаването на портфолио* е творчески процес. Той позволява отчитането на резултатите, които студентът е достигнал в различни видове

дейности (учебни, творчески, социални, комуникативни) за времето, през което се е обучавал във висшето учебно заведение.

Цел при оформяне на портфолиото

Според Г. Георгиева „Идеята да се събират в портфолио рисунки, чертежи, графики в сферата на изкуството и архитектурата съществува отдавна. Основната цел е свързана с възможностите за представяне на личните постижения и компетентност на други хора“ (Георгиева, 2010: 1). Основната цел на портфолиото е да представи и съхрани в подреден вид документални потвърждения за знанията, уменията, способностите, качествата, интересите, собствените постижения на студента, постигнати по време на обучението му. То показва изграждането на уменията и отразява процеса на учене и работа. В тази връзка Л. Попова изказва мнение, че „подборът и съдържателната характеристика на материалите в него демонстрират нагледно участието, развитието и напредъка на учащите. Голям негов принос е, че способства за развитие на рефлексията“ (Попова, 2008: 231 – 234).

Изяснявайки същността на портфолиото, е необходимо да посочим и неговите функции, като критерии и средство за самоусъвършенстване и професионално развитие на студентите. Акцентирайки върху тях, може да ги дефинираме по следния начин (Технология „Портфолио“):

1. *Диагностична функция* – фиксира промените и растежа на студента във времето.
2. *Мотивационна функция* – окуражава резултатите на студента.
3. *Целеполагаща функция* – подкрепя целите на обучението на студента.
4. *Развиваща функция* – гарантира непрекъснатостта на обучението на студента от година на година.
5. *Съдържателна функция* – разкрива целия спектър на развитието и натрупването на опита на студента.
6. *Рейтингова функция* – показва диапазона на уменията и способностите на студента (пак там).

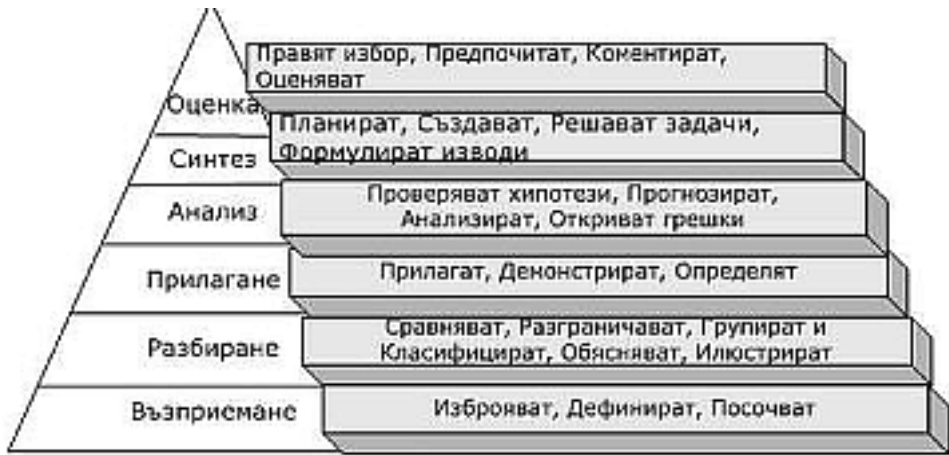
Всички посочени определения за функции на портфолиото се различават в зависимост от вида на портфолиото.

На фиг. 1 е представена синкретическата функция на портфолиото, която обединява шестте нива на когнитивните цели на обучението (по таксономията на Bloom, 1956), а именно: запаметяване (знания); разбиране, приложение, анализ, синтез, оценка. Приема се, че при усвояването на знания трябва последователно да се преминат всичките шест нива, започвайки от първото.

Структура и оформление на портфолиото

Тя се състои от две части – списък на индивидуалните постижения и комплект от документи, които потвърждават индивидуалните постижения на студента (Методическите рекомендации по формирано портфолио студента).

1. Индивидуалните постижения на студента в периода на обучение се обединяват условно в няколко вида дейности: постижения в основни образователни

Фигура 1. Таксономия на Benjamin Bloom
(Тужаров, 2009)

програми; постижения в допълнителни програми (образователна активност на студента); постижения в изследователски и творчески дейности (творческа активност); постижения в обществената дейност (социалната и комуникативната активност).

2. За постижения, които не варират в горния списък, студентът решава към кой вид студентска дейност да ги постави.

Към потвърждаващите документи се отнасят: *заклучителни документи на учебните занятия* (рецензии, оценки на курсова работа, изпитни протоколи от колективни обучения); *заклучителни документи, издадени от допълнителни образователни курсове* (сертификати, удостоверения, свидетелства, дипломи); мнения, благодарствени писма от ръководители на практики, организации, където студентите са били на практика или стаж; резюмета на доклади, конференции, семинари; ксерокопия на статии, публикации на студента; грамоти, дипломи и други награди за призови места в културни или спортни събития.

Форми за поддържане на портфолиото – електронна и документална (хартиен носител). Електронната форма е набор от материали, която е публикувана онлайн и е достъпна за разглеждане и коментари (Георгиева, 2010: 3). Документалната форма е от затворен тип, но се поддържа по-лесно и представлява подредена папка с документи. Документите, оформящи портфолиото, са два основни вида – творчески и доказателствени. Творческите изразяват лична позиция или описват действия и се издават от автора на портфолиото. Доказателствените документи подкрепят извършената работа (Портфолио ОТП).

Примерен модел на портфолио (Методическите рекомендации по формирано на портфолио студента): *I. Обща част* (вкл. лични данни на студента: три имена, дата на раждане, националност, контакт). *II. Постигания*, включ-

ващи: 2.1. Официални документи (документ за завършване на ВУЗ; сертификати от международни, национални, регионални олимпиади, конкурси, фестивали; сертификати за преминати допълнително образователни инициативи; документи за участие в дарения, проекти и програми; информация за стаж, практика; журналистически, вестникарски, фото и други документи, свидетелстващи за успехи. 2.2. Курсове и избираеми дисциплини (списък с допълнителни курсове, оценки, сертификати, придобити компетенции). 2.3. Творческа работа. 2.4. Сведения за участия в мероприятия (вид мероприятия, ниво, постижение, при наличие на документи, потвърждаващи постижението (грамоти, дипломи). 2.5. Сведения за спортни постижения. 2.6. Научна дейност (списък с научните работи, участия в научно-практически конференции, семинари). 2.7. Отзиви на преподаватели и научни ръководители за преддипломни и дипломни практики. III. Други области, включващи: 3.1. Участие в обществения живот (проекти, програми, резултатност), участие в дейности на обществени движения, организации, фондации (име, вид на дейността и продължителността на публичните дейности). 3.2. Хоби, интереси. 3.3. Личен девиз (мото). IV. Отзиви (от стаж, практика, месторабота, резултати) (пак там).

В западните страни използването на портфолиото е добре утвърдено. У нас този подход започва постепенно да се прилага. По мнение на Д. Павлов портфолиото е широко разпространяваща се технология в образованието, която дава възможност за самопознание и намиране на оптимални начини и средства за показване на личностни качества (Павлов, 2003).

Поддържането на портфолиото изгражда у тях редица важни ключови умения като предприемчивост и самостоятелност. В тази връзка Е. Могилевкин споделя мнението, че оформянето на портфолиото трябва да започне още в първи курс на обучението на студента, за да може да направим студентите активни партньори в тяхното обучение чрез развитие на уменията им за самооценка, самоувереност и бъдещо развитие (Могилевкин). Чрез портфолиото студентът по-добре осъзнава уменията и компетенциите си, което е предпоставка за вземане на адекватни решения, отнасящи се до образованието и професионалното му развитие. Според Л. Попова „използването на портфолиото е възможност за провокиране на отговорност, самостоятелност, за автономно и творческо учене“ (Попова, 2010: 108).

Изготвянето на портфолио и използването му в системата на квалификацията в Педагогическия колеж – Плевен, помага за по-добро интегриране на технологиите в обучението. В тази връзка Д. Гълъбова изказва мнение, че „портфолиото се явява съвременна ефективна образователна технология за решаване на важни педагогически задачи и успешно проследява динамиката на учебния процес и съдейства за неговото технологично обновяване“ (Гълъбова, 2010: 94 – 95). А според учените S. Wortham, A. Barbour и B. Desjean-Perrotta портфолиото е динамично оценяващо средство и за да се даде пълна

и точна картина за способностите на обучаваните, е необходимо приноса си да дадат учители, ученици и родители (Wortham et al., 1998).

Използвайки оптимално ресурсите на портфолиото в обучението, студентите професионални бакалаври от колежа могат да оценяват учебните материали, а също така да създават свои собствени и да използват по нов, творчески начин вече съществуващите. В тази връзка С. Димитрова и С. Ташевска изказват мнение, че това ги прави гъвкави и им помага да се приспособяват по-добре към определена учебна ситуация или контекст (Димитрова, Ташевска, 2004). Студентите се стремят да се усъвършенстват непрекъснато и да откриват възможности по-добре да разбират себе си като учещи. По този начин студентите стават креативни, по-уверено споделят своите знания и умения с околните, разширяват професионалната си компетентност, като анализират придобития в практиката опит и са мотивирани за активно учене през целия живот.

ЛИТЕРАТУРА

Георгиева, Г. (2010). Образователен потенциал на електронното портфолио на учащия. *Списание на Софийския университет за електронно обучение*, 4, 1. http://journal.e-center.uni-sofia.bg/f/downloads/2010/Broi%204/Galina.Georgieva_Br4.pdf. 01.03.2014.

Гълъбова, Д. (2010). Технологията „учебно портфолио“ в университетското обучение по дисциплината „Методика на обучението по математика“. *Педагогика*, 1.

Гюрова, В., В. Божилова. (2008). *Портфолиото на преподавателя*. София: Агенция Европрес.

Димитрова, С., Ташевска, С. (2004). *Педагогическо портфолио за стажант-учители по чужд език*. София: Нов български университет.

Европейска езикова рамка – нива и значения. Езиково портфолио. <http://unity.bg/wp-content/uploads/2013/04/CEFR-BG.pdf>. 01.03.2014.

Методические рекомендации по формированию портфолио студента. Энциклопедия знаний. <http://www.pandia.ru/text/78/054/52339.php>. 02.03.2014.

Могилёвкин, Е. *Карьерное портфолио студента вуза*. <http://msal.ru/common/upload/Карьерное%20портфолио.pdf>. 11.03.2014.

Национална стратегия за младежта (2012 – 2020). http://mpes.government.bg/Documents/Documents/Strategii/strategy_youth_2012-2020.pdf (01.03.2014)

Павлов, Д. (2003). *Образователни информационни технологии*. Модул трети, София.

Попова, Л. (2010). *Класният ръководител и образователните взаимодействия в началното училище (Теоретични аспекти и практически решения)*. В. Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“.

- Попова, Л. (2008). Портфолиото в съвременния образователен процес. *Съвременни образователни технологии в основното училище*. В. Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“.
- Портфолио ОТП. <https://sites.google.com/site/haneffsite/Home/obsa-teoria-na-pravoto/portfolio-otp>. 07.03.2014.
- Технология „Портфолио“. (2009). ЯГПУ, Отдел образователних информационных технологии. <http://cito-web.yspu.org/link1/metod/met49/node25.html>. 05.03.2014.
- Тужаров, Х. (2009). *Таксономия на Блум*. <http://tuj.asenevtsi.com/EL09/EL32.htm>. 16.03.2014.
- Учебно портфолио. (2011). http://bg.wikipedia.org/wiki/Учебно_портфолио. (01.03.2014).
- Authours, Presenters&Consultants>Rick Stiggins. Assessment Training Institute (ATI). *Leading the change in classroom assessment practices*. <http://ati.pearson.com/authors-consultants/rick-stiggins.html>. 01.03.2014.
- Barrett, H. Electronic Portfolios – In: *Encyclopedia of Educational Technology*. 1. ABC-CLIO, (2001). <http://electronicportfolios.org/portfolios/encyclopediaentry.htm>, p. 346. (01.03.2014).
- Bloom, B. (1956). *Taxonomy of Educational Objectives*. Published by Allyn and Bacon, Boston. MA Copyright (c) 1984 by Pearson Education.
- Shaw, P.&S. Slick. (2005). Creating an Electronic Student Teaching Portfolio In *Howard, C. Encyclopedia of Distance Learning*, Hershey, PA Idea Group Reference.
- Stiggins, R., Arter, J. Chappuis, J. & Chappuis, S. (2006). Portfolios. *Classroom Assessment for Student Learning: Doing it Right – Using it Well*. Educational Testing Services: Portland OR.
- Wortham, S., A. Barbour & B. Desjean-Perrotta. (1998). Portfolio Assessment: *A Handbook for Preschool and Elementary Educators*, Association for Childhood Education International.

THE PORTFOLIO – ALTERNATIVE FOR SUCCESS OF STUDENTS AT PLEVEN COLLEGE OF EDUCATION

Abstract. The paper examines the essence of the portfolio and the potential to use it as a means of professional development in a competitive environment, as well as a way to develop skills and competences in students from the professional-bachelor's programs at Pleven College of Education.

✉ **Petya Marcheva, Assist. Prof.**
St. Cyril and St. Methodius University of Veliko Turnovo,
Veliko Turnovo, Bulgaria
Pleven College of Education
E-mail: petiamarcheva@abv.bg